

конституційний лад, суверенітет та територіальну цілісність держави від збройної агресії, злочинних посягань тощо.

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / Пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
2. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Сажнев І. В. Деякі питання щодо визначення поняття правоохоронної функції держави. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2000. № 4. С. 73–81.
4. Мельник М.І., М.І. Хавронюк Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 576 с.
5. Кобзар О. Ф. Підходи щодо визначення поняття правоохоронної функції держави. *Юридична наука*. 2015. № 9. С. 7-13.
6. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів : монографія. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 360 с.
7. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19?find=1&text=робоч#w1_3
8. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2024 рік. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/diyalnist/zvit/zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2024-rik.pdf>.

Андрій ЗАХАРКО

доцент кафедри
кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0003-1216-5323>

**ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ
КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Про актуальність проблематики розслідування колабораційної діяльності свідчать статистичні дані Офісу Генерального прокурора. Згідно з Єдиним звітом Офісу Генерального прокурора про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року в звітному періоді обліковано 2420 кримінальних правопорушень за ознаками ст. 111-1 КК України, вручено повідомлення про підозру по 1148 кримінальним правопорушенням цього виду, на кінець звітного періоду не прийнято рішення в 1319 кримінальних правопорушеннях [1]. Порівняння статистичних даних у таблиці 1.2 (Злочини проти основ національної безпеки) зазначеного звіту надає підстави для висновку, що саме кримінальне правопорушення «Колабораційна діяльність» за кількістю облікованих випадків займає перше місце серед усіх кримінальних правопорушень, передбачених у розділі 1 «Злочини проти основ національної безпеки України» Особливої частини КК України, тобто, серед статей 109-114² КК України.

У ч. 2 ст. 216 КПК України зазначається, що досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених у ст. 111-1 КК України, здійснюють слідчі органів безпеки. Місце проведення досудового розслідування визначається, зокрема, за правилами ч. 2 ст. 218 КПК України наступним чином: якщо слідчому із заяви, повідомлення або інших джерел стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його компетенції, він зобов'язаний протягом п'яти днів з дня встановлення таких обставин письмово повідомити про них прокурора та проводити розслідування доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність. Прокурор розглядає письмове повідомлення слідчого протягом десяти днів з дня його отримання та в разі підтвердження наведених у ньому обставин зобов'язаний прийняти постанову про визначення підслідності. Прокурор у разі самостійного встановлення обставин, що свідчать про необхідність визначення іншої підслідності, протягом десяти днів з дня встановлення таких обставин зобов'язаний прийняти постанову про визначення підслідності. Така регламентація підслідності ст. 111-1 КК України зумовила, що з вище наведеної загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень у звітному періоді (січень-грудень 2024

року) саме органами досудового розслідування органів безпеки (слідчими підрозділами, підрозділами дізнання та уповноваженими особами інших підрозділів - ст. 38 КПК України) обліковано 1789 кримінальних правопорушень [2] за ст. 111-1 КК України (становить 73,9 % від загальної кількості облікованих Офісом Генерального прокурора випадків ст. 111-1 КК), повідомлено про підозру по 797 кримінальним правопорушенням цього виду (становить 69,4 % від загальної кількості облікованих Офісом Генерального прокурора випадків ст. 111-1 КК), на кінець звітного періоду не прийнято рішення в 1016 кримінальних правопорушеннях (становить 77 % від загальної кількості).

Аналізуючи звітні дані Офісу Генерального прокурора про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (ст.111-1 КК України) за січень-грудень 2024 року, зокрема, слід звернути увагу: повідомлено про підозру 1113 особам, спеціальне досудове розслідування здійснено стосовно 498 осіб (44,7 % від загальної кількості), виявлено 819 осіб, які вчинили зазначене кримінальне правопорушення, тримання під вартою застосовано до 48 осіб, переважний вік вчинення цього кримінального правопорушення 29-54 років (612 осіб із загальної кількості), 335 осіб жіночої статі, 819 осіб мають громадянство України [3]. Тут слід наголосити, що суб'єктом колабораційної діяльності може бути лише громадянин України. Набуття нового громадянства без виходу з українського громадянства не може виключати відповідальності за вчинення колабораційної діяльності [4, с. 52, 53, 107].

Водночас, відповідно до ч. 5 ст. 36 КПК України Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану. Так, за період дії воєнного стану, з 24.02.2022 (станом на березень 2024 року – А.3.), слідчими Національної поліції України розпочато 114 053 кримінальних проваджень за фактами вчинення на території України злочинів, пов'язаних із збройним конфліктом, з них за статтею 111¹ КК України – 3 719. За вчинення окремих видів злочинів, пов'язаних зі збройним конфліктом, з 24.02.2022 особам повідомлено 2 662 підозр, з них за статтею 111¹ КК України – 1 184 підозр [5].

Таким чином, певний кількісний сегмент випадків досудових розслідувань колабораційної діяльності належить до предмета відання органів досудового розслідування Національної поліції України.

Відповідно до ч.2 ст.91 КПК України доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [6]. У змісті вироку згідно зі ст.374 КПК України, зокрема, зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин.

Аналіз обвинувального вироку [7] Малиновського районного суду м. Одеси за ч. 2 ст. 111, ч. 1 ст. 111, ч. 5 ст. 111¹ КК України дає підстави для висновку про використання для прийняття обвинувального рішення суду таких джерел обвинувальних доказів:

- протоколи огляду відеозаписів, опублікованих на каналі відеохостингу ЮТУБ;
- протоколи огляду сторінок телеграм-каналів;
- висновки судово-лінгвістичної експертизи;
- протокол огляду персональної сторінки особи в соціальній мережі ФЕЙСБУК;
- протокол огляду новинного інтернет-ресурсу;
- протокол огляду приміщення Херсонського апеляційного суду за адресою: м. Херсон, вул. 295 Стрілецької дивізії Іа;
- доручення оперативному підрозділу УСБУ в Херсонській області та матеріали виконання доручень щодо підтвердження виконання підозрюваним заходів із переходу на бік ворога в умовах воєнного стану, підтвердження фактів багаторазових перетинів підозрюваним державного кордону;
- протоколи пред'явлення особи для впізнання;
- показання ряду свідків про неодноразові публічні виступи підсудного перед зібраннями місцевих мешканців із відстоюванням антиукраїнських поглядів;
- протокол огляду копії виписки з наказу про покладення на підсудного обов'язків із контролю за роботою в умовах окупації Херсонської обласної типографії;
- протоколи огляду оригіналів та копій документів, що підтверджують виконання підсудним посадових обов'язків в умовах окупації на посаді заступника голови незаконного

органу окупаційної влади – підконтрольна військам російської федерації військово-цивільна адміністрація Херсонської області;

- вилученим блоком із особистими записами підсудного тощо.

При цьому в змісті самого вироку колегією суддів зазначається: «Процедура заочного судового розгляду не є деталізованою процесуальним законом, не має тривалої історії застосування у судовій практиці, а тому суд виходив із загальних засад кримінального провадження». Тобто, суд змушений використовувати аналогію права при розгляді таких кримінальних проваджень.

Отже, до наведених в аналізованому судовому рішенні особливостей доказування слід віднести:

- огляд слідчим комп'ютерних даних у формі інтернет-публікацій, розташованих на веб-ресурсах, можливо фізично розміщених за межами території України. Тобто, використання екстериторіальної юрисдикції під час збирання доказів стороною обвинувачення;

- особливості проведення судових експертиз;

- доказування необхідності прийняття рішення про спеціальне досудове розслідування.

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. Офіс Генерального прокурора. Url: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareystrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 27.02.2025)

2. Таблиця 4.1. Розділ 4. Кримінальні правопорушення у провадженнях, досудове розслідування у яких здійснюється органами безпеки. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. Офіс Генерального прокурора. Url: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareystrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

3. Розділ 1. Віковий, освітній склад та громадянство осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Таблиця 1. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchini-li-kriminalni-pravoporushennya-2>

4. Розслідування колабораційної діяльності : практ. посібник / Є.О. Письменський, С.В. Головін, А.В. Коваленко, В.В. Коваленко - Київ : ВД Дакор, 2023 - 260 с.

5. Цуцкірідзе М. Документування Національною поліцією України колабораційної діяльності. *Проблеми протидії колабораційній діяльності в контексті війни рф проти України*: зб. матер. наук.-практ. семінару від 04.04.2024. Київ : Національна академія СБУ, 2024.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Дата оновлення 26.12.2024 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 27.02.2025).

7. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 18.10.2023 у справі № 490/6107/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114387210> (дата звернення: 6.03.2025).

Володимир КОРОТАСЬ

директор Дніпропетровського державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)
кандидат юридичних наук, доцент,
Заслужений юрист України

<https://orcid.org/0000-0002-0269-0389>

**РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ МВС УКРАЇНИ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Виконання державою правоохоронної функції забезпечується певною системою інституцій, які створюються відповідно до чинного законодавства. Основним законом визначено основні засади, пріоритети та цінності, що є визначальними в діяльності органів